

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

Sint-Guthago Tijdingen

Maandelijks ledenblad van de
Geschied- en Heemkundige Kring

Sint-Guthago

Nr. 550

P209467

oktober 2023

Lidmaatschapsbijdrage België : 25 euro op rekening : IBAN BE82 8601 0615 5768;
BIC code: SPAABE22 (Centea). Lidmaatschapsbijdrage buitenland : 30 euro.
Uitgever : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke-Heist
Postkantoor van afgifte: 8300 Knokke-Heist 1

Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago

Werkgebied : de Zwinstreek

Lid van Heemkunde West-Vlaanderen vzw

Maatschappelijke zetel : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109,
8300 Knokke-Heist

Correspondentieadres : Caroline Terryn, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke

Het Bestuur :

Erevoorzitters :

François baron van der Elst, Spegelsweg 2, 8340 Oostkerke

Eric Huys*, Vierscharestraat 31, 8340 Vijvekapelle, tel (050) 361877

eric.huys@skynet.be

Voorzitster :

Caroline Terryn, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke, tel 050 500651

caroline.terryn@telenet.be

Ondervoorzitter en kringarchivaris :

Marc De Meester*, Waterstraat 2d, 8300 Westkapelle, tel (050) 627486

de.meester.marc@skynet.be

Secretaris :

Fons Theerens*, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke, tel (050) 625309

fons.theerens@knokke-heist.eu

Penningmeesteres :

Nicole Vanden Weghe, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

Hoofdredacteur Rond de Poldertorens :

Noël Geirnaert*, Hugo Verrieststraat 5, 8000 Brugge, tel. (050) 336940

fangeirnaert@skynet.be

Leden :

Etienne Decaluwé, Keuvelhoekstraat 54, 8300 Knokke, (050) 601023

etienne.decaluwe@gmail.com

Johan Deckers, De Terp 8, 8301 Knokke-Heist, tel 0487 907771

johan.deckers@skynet.be

Bieke Hillewaert*, Vulderstraat 88, 8000 Brugge, tel (050) 311234

Thomas Hoeberigs, Westkapelsesteenweg 71, 8380 Dudzele, tel 0474 597158

thomas.hoeberigs@knokke-heist.be

Jan Hutsebaut, Berg 59, 9950 Waarschoot; jan.hutsebaut@damme.be

Jan Kamoen*, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

jankamoen@skynet.be

Jan Tilleman, Kleine Molenstraat 1A, 8380 Dudzele, tel 050 604135

jan.tilleman@telenet.be

* Zijn tevens lid van de redactieraad Rond de Poldertorens en St.-Guthago Tijdingen

Lezing “De (herop)bouw van de kerk van West-kapelle” door Frederik Roelens

Wanneer : zondag 22 oktober 2023 om 10 u.

Waar : Hoofdbibliotheek Scharpoord, Maxim Willemspad 1, 8300 Knokke-Heist.

Tussen de verwoestende brand uit 2017 en het terug openstellen van de herbestemde Sint-Niklaaskerk krijgen archeologen een unieke kans om een kijkje te nemen in de ondergrond.

In navolging van de zomertentoonstelling in belevingscentrum “Hey” neemt Brugs stadsarcheoloog Frederik Roelens jullie mee naar de toenmalige werf. Kom tijdens een aangename ochtendlezing te weten welke mooie vondsten er aan het licht gekomen zijn, hoe de bouwgeschiedenis van de kerk nu precies in elkaar zat of wat de studie van de menselijke overblijfselen ons vertelt over middeleeuwse voedingspatronen.

Lezing “De tredkranen in de lage landen” door Dirk Anthierens

Wanneer : 26 november 2023 om 10 u.

Waar : Hoofdbibliotheek Scharpoord, Maxim Willemspad 1, 8300 Knokke-Heist.

Tredkranen zijn kranen die werden aangedreven door "kraankinderen" die in een rad voortstapten. Vanaf de 13de eeuw verschenen de eerste tredkranen in de belangrijkste havensteden van het toenmalig graafschap Vlaanderen (Damme, Brugge,...) en het hertogdom Brabant (Antwerpen, Brussel, Mechelen,...). Daarna

verspreidde deze Vlaams-Brabantse uitvinding zich verder over Nederland, Duitsland en Engeland.

Vooraf door de studie van de stadsplattegronden uit de 16de en 17de eeuw kunnen vele tredkranen worden getraceerd.

Aan de hand van divers iconografisch materiaal worden de verschillende types toegelicht.

Dirk Anthierens (Antwerpen, 1947) is eredepartementshoofd van de ingenieursopleiding aan de Universiteit Antwerpen.

Kopie van een tredkraan, Brugge 2002

Lidmaatschapsbijdrage 2024

Een nieuw jaar is weer in het verschiet en we vragen onze leden om zo vlug mogelijk hun lidmaatschapsbijdrage voor het jaar 2024 in orde te brengen.

Het lidgeld voor België voor gewone leden blijft ongewijzigd en bedraagt **25,00 euro**.

Voor 40,00 euro en meer ben je erelid.

De bijdrage kan overgemaakt worden op het **rekeningnummer BE82 8601 0615 5768** van de Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago. BIC code: SPAABE22, met als mededeling "lidgeld 2024".

Instellingen en buitenlandse leden betalen 30,00 euro, over te maken op hetzelfde rekeningnummer.

Wij blijven er voor zorgen dat er jaarlijks 4 nummers van Rond de Poldertorens, met hoogstaande, kwaliteitsvolle en geïllustreerde artikels, verschijnen, evenals de Sint-Guthago Tijdingen. Ook de lezingen met interessante sprekers in de herfst- en winterperiode en de geleide bezoeken en wandelingen in de lente- en zomerperiode zullen in 2024 verder plaatsvinden.

Het bestuur vraagt om administratieve redenen (drukker en de post) om uw lidmaatschap in orde te brengen voor eind december. We danken u voor de medewerking, het begrip en het vertrouwen in de vereniging.

Het bestuur

Nieuwe publicatie

Anna Boch. Een impressionistische reis

De veelzijdige Anna Boch (1848–1936) was niet alleen een getalenteerde kunstenaar maar ook een goed geïnformeerde verzamelaar, een groot mecenas en een enthousiaste reiziger die van muziek en architectuur hield. Als enige vrouw was ze lid van de prominente kunstenaarsverenigingen Les XX en La Libre Esthétique en werd ze door haar collega's op gelijke voet behandeld.

Geïnspireerd door geestesgenoten als Théo van Rysselberghe, Paul Signac en Georges Seurat legde Anna Boch zich toe op een persoonlijke variant van het neo-impressionisme.

Anna Bochs heldere schilderijen illustreren haar zoektocht naar lijn en kleur. Haar passie voor de natuur bracht haar naar afgelegen plaatsen en deed haar dromen van de schoonheid van bucolische landschappen die ze wilde doorgronden. Ze hield van de zee en wist het licht en de reflectie ervan op de kust op een weergaloze manier te vangen en om te zetten in intrigerende maar bovenal tijdloze composities.

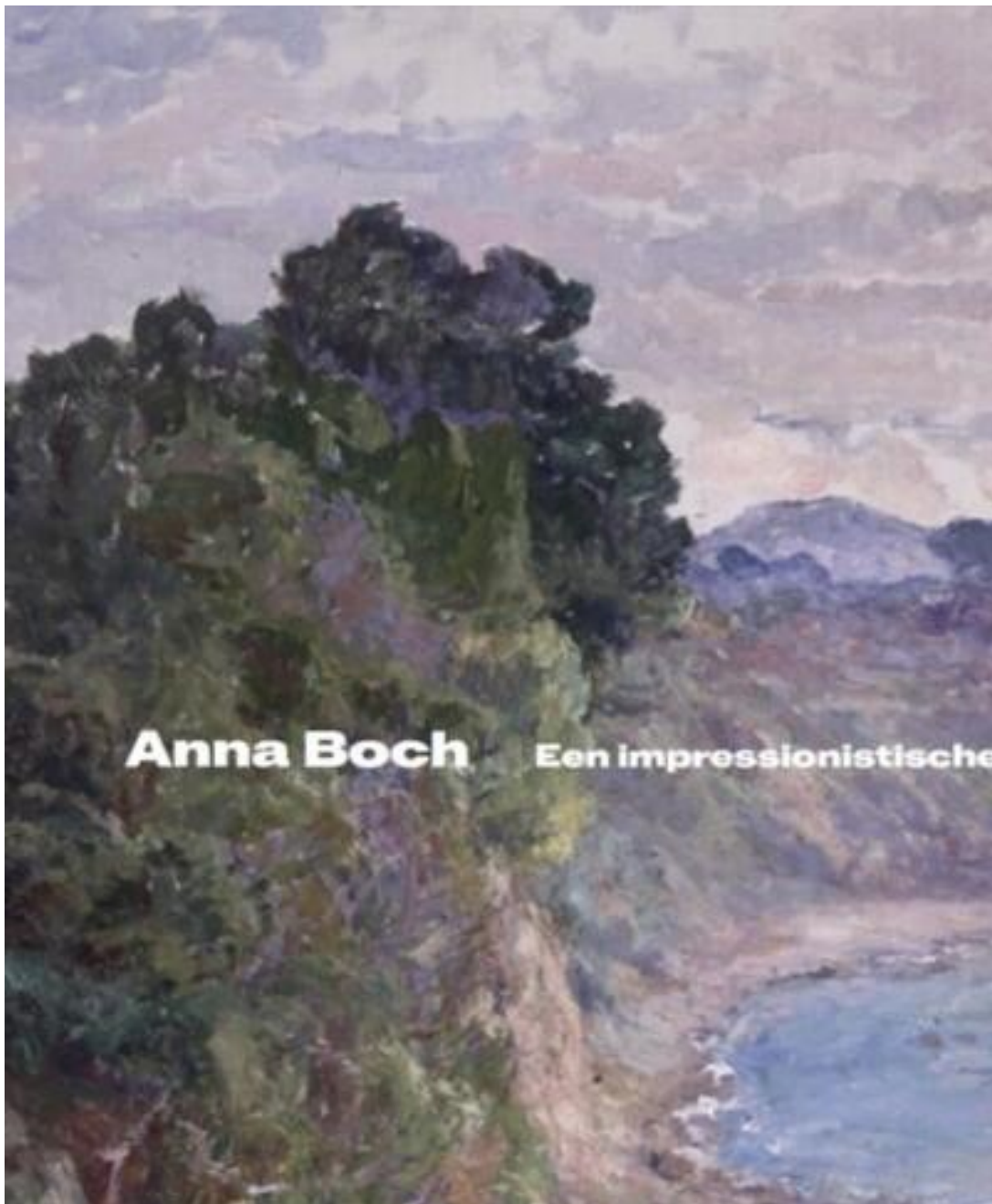
Dit boek presenteert haar oeuvre in meer dan 100 werken en plaatst Anna Boch resoluut in de kunstgeschiedenis van de negentiende en de twintigste eeuw.

Dit boek is verschenen naar aanleiding van de tentoonstelling "Anna Boch, een impressionistische reis" van 1 juli tot 5 november 2023 in Mu.ZEE, Oostende, en van 3 februari tot 26 mei 2024 in Musée de Pont-Aven, onder redactie van Virginie Devillez, met medewerking van Stefan Huygebaert en Wendy Van Hoorde.

Uitgeverij Hannibal

Hardcover - 256 pagina's - 29,2 x 24,5 cm - € 49,95

Nederlandstalige editie - ISBN 978 94 6466 635 9

Anna Boch Een impressionistische

Uitwateringschuiven op een kier verviervoudigt het aantal palingen in het Leopoldkanaal

Sinds enkele jaren zet De Vlaamse Waterweg nv in het voorjaar haar uitwateringschuiven op een kier om jonge paling binnen te

laten, en zo ons palingbestand een duwtje in de rug te geven. En dat werkt! in het Leopoldkanaal tussen Zeebrugge (W-VI) en Sint-Laureins (O-VI) zitten sinds dit beheer wordt toegepast vier keer meer palingen.

Zwemkampioenen

De Europese paling is een van de meest bedreigde Europese vissoorten. Ze worden op ongeveer 7000 km bij ons vandaan geboren in de Sargassozee, maar groeien op in het zoete water van onze Europese rivieren. Elk jaar arriveren miljoenen jonge palingen als glasaal, naar hun doorzichtige uiterlijk, voor onze kust, maar de uitwateringschuiven vormen letterlijk een gesloten deur, waardoor ze onze rivieren en kanalen niet kunnen opzwemmen om op te groeien. Daarom zet De Vlaamse Waterweg nv in het voorjaar enkele van haar uitwateringschuiven op een kiertje van 20cm zodat de glasaaltjes toch landinwaarts kunnen zwemmen. Onderzoek van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) toont dat dit een effectieve maatregel is om de palingpopulaties in Vlaamse rivieren en kanalen een 'boost' te geven.

De Blinker en de Stinker

De Vlaamse Waterweg nv past 'de kier' al sinds 2014 toe in het Leopoldkanaal en het Afleidingskanaal van de Leie, in de volksmond beter bekend als de 'Blinker' en de 'Stinker'. Beide monden uit in de haven van Zeebrugge. Het INBO volgt sindsdien jaarlijks het aantal palingen op in het Leopoldkanaal tussen Zeebrugge en Sint-Laureins, en berekent de palingdensiteit aan de hand van de 'vangst-merk-hervangst-techniek': onderzoekers plaatsen een kleine identificatiechip in elke gevangen paling. Deze chip heeft een unieke ID die de onderzoekers toelaat om de dieren te identificeren bij volgende vangsten.

Positief resultaat

Het kierbeheer doet het aantal palingen in het Leopoldkanaal toenemen: sinds het op een kier zetten van de uitwateringschuiven in 2014 zit er nu naar schatting al vier maal zoveel paling. In 2021 en 2022 werden in totaal respectievelijk 567 en 442 palingen

gevangen – een opmerkelijke stijging in vergelijking met de 222 gevangen palingen in 2014 bij de start van de metingen.

Samenwerking

Het INBO geeft ecologisch advies en voert onderzoek uit voor De Vlaamse Waterweg nv in het kader van een meerjarige samenwerkingsovereenkomst. Een overzicht van adviezen en onderzoeksactiviteiten wordt elk jaar gepubliceerd in het jaarverslag

Contact:

- Koen Van Muylem, woordvoerder INBO 0473 814 928 en Liliane Stinissen, woordvoerder De Vlaamse Waterweg nv 0498 97 53 21
- David Buysse, INBO en Stefaan Hermans, De Vlaamse Waterweg nv 0490 66 09 80

Paling aalvlug in opmars in Leopoldkanaal: “Goed voor de biodiversiteit”

Goed nieuws voor de biodiversiteit in het Leopoldkanaal: het aantal palingen is er in enkele jaren tijd zowat verviervoudigd. “En dat eigenlijk gewoon door de deur op een kier te zetten”, zegt David Buysse van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.

Op één dag vinden ze vele tientallen palingen in hun fuiken, soms wel meer dan honderd. Die meten ze op en voorzien ze, indien nog niet aanwezig, van een chip alvorens ze weer uit te zetten. “Dat herhalen we vier dagen aan een stuk. Op basis van een statistisch model kunnen we de densiteit, zeg maar het aantal palingen in een bepaalde ruimte, meten. Wel: sinds we in 2016 met de metingen begonnen zijn, is het aantal zowat verviervoudigd”, zegt David

Buysse, aquatisch ecooloog van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

Vetreserves opbouwen

Wanneer de palingen op de meetplank worden gelegd, hebben ze er al een hele reis opzitten. “Alle palingen komen uit de Sargassozee, een tropische diepzee in de Atlantische oceaan, hier 7.000 kilometer vandaan. Via de golfstroom komen ze tot aan onze kusten. Op dat moment zijn ze reeds getransformeerd van larf tot jonge, doorschijnende glasalen, die willen opgroeien in onze zoete wateren”, zegt Buysse. “Ook het Leopoldkanaal en het Afleidingskanaal van de Leie, of in de volksmond de Blinker en de Stinker, is een belangrijke intrekroute. Hier willen ze aansterken om later met voldoende vetreserves terug naar zee te trekken.”

*Dagelijks worden tientallen palingen gecontroleerd, gechipt en weer uitgezet.
© ktb*

Het team volgt al sinds 2016 het palingbestand in het Leopoldkanaal op. Daarmee wil het nagaan of een maatregel - in dit geval het lichtjes openzetten van een uitwateringsschuif - een positieve impact heeft.

“De Vlaamse Waterweg, die dit kanaal beheert, levert sinds een aantal jaar de inspanning om in het voorjaar een van drie uitwateringsschuiven wat te openen zodat bij hoogwater water uit zee met mondjesmaat kan binnenstromen en zo glasalen zich tot in het kanaal kunnen laten vervoeren. Dit blijkt dus een heel effectieve én kostenefficiënte maatregel te zijn. De deur op een kier zetten: meer is er eigenlijk niet aan.”

Bedreigde soort

Dat de paling in opmars is, is goed nieuws: het gaat immers om een ernstig bedreigde diersoort. “Al tientallen jaren gaat het niet goed met de paling in onze contreien, in die mate dat Europa haar lidstaten verplicht heeft om een beheersplan op te maken”, zegt Buysse. “De paling is dan ook een belangrijke schakel binnen de biodiversiteit. Zo zijn de miljarden glasalen die zich jaarlijks vanuit de Sargassozee verspreiden een belangrijke voedselbron voor heel wat marien leven. Maar hij helpt ook hier evenwicht te brengen. Zo treffen we hier al jarenlang massaal veel Amerikaanse rivierkreeftjes aan, een uitheemse invasieve soort. De laatste twee jaar merken we dat hun aantal toch afneemt: dat hebben we mogelijk te danken aan de paling, die zich voedt aan de kreeftjes.”

Dagelijks worden tientallen palingen gecontroleerd, gechipt en weer uitgezet.

© ktb

Damme's historische hospitaalsite: Een Nieuw Hoofdstuk met Herita

Burgemeester Joachim Coens sprak vol lof over het erfgoedlab en benadrukte het belang van het behoud van de historische site. “Het succes van het erfgoedlab heeft het enorme potentieel van deze site aangetoond. Met Herita als nieuwe partner willen we deze rijke geschiedenis blijven vieren en de gebouwen toegankelijk houden voor het publiek”, aldus Coens.

Herita, vaak beschouwd als de ‘National Trust van Vlaanderen’, heeft een indrukwekkend trackrecord in het beheren en restaureren van erfgoedsites. Met de hulp van toegewijde vrijwilligers streeft de vereniging ernaar deze sites te bewaren voor toekomstige generaties en ze open te stellen voor het publiek. Enkele van de parels in hun beheer zijn het Fort Napoleon, de kastelen van Beauvoorde, Heers, Laarne en de molen van Hoeke.

De samenwerking tussen Damme en Herita is niet alleen symbolisch, maar ook praktisch. De stad stelt de gebouwen en terreinen ter beschikking, evenals logistieke ondersteuning. Dit omvat het middeleeuwse hospitaal, het aangrenzende klooster, de keuken, de Margaretavleugel van het voormalige rusthuis en de omliggende tuinen. Het beste nieuws? Deze gebieden zullen maximaal toegankelijk zijn voor het publiek.

De toekomst van de historische hospitaalsite in Damme ziet er rooskleurig uit dankzij de samenwerking met Herita. Terwijl het erfgoedlab een einde nadert, opent deze nieuwe samenwerking de deuren naar een nieuw tijdperk van publieke toegang en waardering voor het rijke erfgoed van Damme. Voor de inwoners van Damme en liefhebbers van erfgoed is dit een tijd van opwindende vernieuwing.

Bron: Kneistikrant, 28 augustus, 2023

Aangespoelde schilden van zeeekat gezocht voor wetenschappelijk onderzoek

Strandwandelaar, strandjutter, afvalraper of strandvisser: jouw hulp is goud waard! Ontdek je op het strand een schild van de gewone zeeekat? Maak dan een foto en stuur die door. Zo help je de wetenschappers om de levenscyclus van deze soort beter te begrijpen, en om overbevissing te voorkomen.

De zeeekat (*Sepia officinalis*) is een soort inktvis die, veel meer dan octopus of pijlinktvis, ook in onze Belgische kustwateren te vinden is. De dieren worden na 1 of 2 jaar geslachtsrijp, en paren maar één keer in hun leven. Ze keren hiervoor terug naar hun geboorteplaats in ondiepe kustgebieden. De Belgische kust en de Oosterschelde zijn gekende paaigronden voor zeeekat. Na het voortplanten sterven de dieren af. Wat overblijft is het witte, poreuze inwendige rugschild, ook wel “zeeschuim” of “ossa sepia” genoemd.

Om de levenscyclus van de verschillende bestanden van zeeekat beter te begrijpen wil onderzoeker Vladimir (Vlad) Laptikhovsky graag veel gegevens over aangespoelde zeeekatschelpen verzamelen van aan de Noord-Franse, Belgische en Zuid-Nederlandse kusten. Deze gegevens zouden zijn data van aan de Britse kusten mooi aanvullen. Vlad is onderzoeker bij het marien onderzoeksinstituut Cefas (Lowestoft, UK) en tevens voorzitter van de inktvis-werkgroep bij ICES (WGCEPH-ICES).

Hoe kun jij helpen? – Methode beginner

Ga het strand op, en neem mee: jouw gsm (met camera en gps). Houd tijdens je wandeling of andere strandactiviteit jouw ogen open voor de schelpen van zeeekatten.

Vind je er een, fotografeer die met de camera van je gsm (locatiebepaling aan!) samen met een muntstuk erbij om achteraf de grootte te kunnen inschatten. Let erop dat je binnenkant – de holle kant – van het schild naar boven legt.

Kraak het schild in twee, zodat een andere persoon deze niet nog een tweede keer gaat insturen.

Stuur je gegevens door.

- Optie 1: Laad de foto op in waarnemingen.be (rechtstreeks of via de app ObsIdentify). Je moet hiervoor wel een account hebben of aanmaken. Vlad kan daar dan de gegevens 'oogsten'.
- Optie 2: Stuur jouw foto(s) door naar naar Vlad via messenger of email.

Hoe kun jij extra helpen? – Methode kenner

Ga het strand op, en neem mee: een klein latje, een blaadje en een pen. Eventueel ook een gsm of camera.

Vind je een schild, raap die dan op en probeer de schelp te identificeren. Naast de veel voorkomende gewone zeekat, zijn er in onze wateren heel zelden ook andere soorten zeekatten te vinden (zie foto hieronder).

schilden verschillende soorten zeekatten Jereb & Roper (2005) |
FAO

Wees er zeker van dat de schelp van een gewone zeekat afkomstig is. (1) gewone zeekat – *Sepia officinalis*; (2) gedoornde zeekat - *Sepia orbygniana* (met lange stekel), (3) sierlijke zeekat - *Sepia elegans* (smal). De laatste twee soorten zijn eerder zeldzaam.

Meet de lengte van de schelp met jouw latje, en noteer die op een papiertje. Of beter nog: maak een foto met je latje of muntstuk erbij als schaal.

Beoordeel de leeftijd van het dier waarop het gestorven is: in 1ste jaar of 2de jaar. Als je niet zeker bent, noteer dan NA. Eenjarige kuitschieters zijn beduidend kleiner. Maar let op, want er is enige overlap tussen beide leeftijden bij 140-160 mm ruglengte.

De meest betrouwbare manier om 2 jaar oude inktvissen te herkennen is de aanwezigheid van een band van zeer smalle groeiringen, afgezet tijdens de 2de winter en gecentreerd ergens rond de 60-80ste groeimarkering. Deze banden zijn gemarkeerd met een rode pen op onderstaande foto.

Schilden van verschillende soorten zeekatten Jereb & Roper (2005)
| FAO

Breek de schelp in twee, zodat die niet twee keer gemeten worden door iemand anders.

Stuur de locatie, aantallen per leeftijd + eventuele foto's door naar Vlad via messenger of email.

Lees meer

Zeekatten zeggen geen miauw (2022). Fockedeij | De Grote Rede nr.53 - Zeekat (2018). Fockedeij et al. | Vis- en Zeevruchtengids Spatial and temporal variability of common cuttlefish, *Sepia officinalis*, L. spawning grounds off North Europe (2023).

Laptikhovskiy et al. | Fisheries Research -

Spatial and temporal variability of spawning and nursery grounds of *Loligo forbesii* and *Loligo vulgaris* squids in ecoregions of Celtic Seas and Greater North Sea (2022). Laptikhovskiy et al. | ICES Journal of marine Science

Bron: Testerep, 28 / 07 / 2023

Sfeerbeeld Sint-Niklaaskerk Westkapelle 2018

www.guthago.net